

Tidlig middelalder

Målgruppe: 5.-10. klasse, Ungdomsuddannelser, Voksenuddannelser

Tidlig middelalder

Beskrivelse

Dansk dokumentarserie i 10 afsnit. Lars Mikkelsen fortæller om Danmark i den tidlige middelalder i 1100-tallet, hvor borgerkrige raser. Det er historien om, hvordan biskoppen Absalon og kong Valdemar den Store begynder at skabe stabilitet og fremgang i Danmark. Men også om, hvordan de sammen starter store krige syd for os. Og så skal vi selvfølgelig høre om, hvordan historien om Dannebrog blev til.

Pædagogisk note

Tv-serien "Historien om Danmark" (4) "Tidlig middelalder" giver eleven et levende og fagligt veldokumenteret indblik i den tidlige middelalder fra magtforhold, myter til nye opfindelser. Den pædagogiske vejledning indeholder fem elevspørgsmål og lærersvar, der kan bruges som undervisningsopstart og/eller med kildekritisk sigte og repetition efter udsendelsen. Se link nedenfor under "supplerende materialer".

Kapitelloversigt og kapitelindhold

Kapitelsæt: Historien om Danmark. Tidlig middelalder.

01:	Indledning	00:00:00
	I 1131 fødes Valdemar, Danmarks fremtidige konge, Valdemar den Store. Det bliver startskuddet på Valdemarenes tid og på middelalderen - en tid, hvor kongen indgår alliance med den katolske kirke og man forsøger at lægge vikingetidens guder og togter bag sig. Kirker bygges, skrivekunsten giver nye muligheder og krige bliver ført i kirkens tjeneste.	
02:	Med lov skal land bygges.	00:02:41
	I dag forstår vi vigtigheden af, at en nation har love, der gælder for alle og et retssystem, hvor alle er behandlet ens og retfærdigt. Men sådan har det ikke altid været...	
03:	Borgerkrig i Danmark.	00:03:32
	Da Valdemar fødes i 1131 er hans far kong Knud Lavard netop blevet dræbt i et opgør om magten i Danmark. Danmark består af Jylland-Fyn, Sjælland og Skåneområdet, 3 områder, som fungerer som selvstændige lande i ét rige. Der hersker der tvivl om, hvor magten egentlig ligger og det fører til borgerkrig i Danmark.	
04:	Valdermars opvækst.	00:05:26
	Asser Rig, stormand og af adelsslægt, opfostrer Valdemar sammen med sin egen søn Absalon. Valdemar vælger senere at blive stormand og gå efter kongemagten, mens Absalon vælger den kirkelige vej. Sammen vil de da sidde på den samlede magt i Danmark.	
05:	Absalon uddannes.	00:07:30
	Absalon sendes som ung mand til Paris, hvor han dels får en kirkelig uddannelse, dels lærer at læse og skrive latin.	
06:	Borgerkrigen.	00:08:45
	Valdemar er i det borgerkrigsramte Danmark og kæmper for magten i Danmark. I 1150'erne er det de tre stormænd Svend, Knud og Valdemar, der hver især ønsker at blive konge over hele riget.	
07:	Blodgildet i Roskilde.	00:09:49
	I 1157 har de tre stormænd i en fredsaftale delt riget mellem sig. Valdemar er konge i Jylland, Svend på Sjælland og Knud i Skåne. Svend inviterer til fest i Roskilde for at fejre freden og Absalon, der har fulgt Valdemar til Jylland, deltager også. Men det er et baghold og Knud mister livet. Det lykkes til gengæld Valdemar og Absalon at flygte.	

-
- 08: Valdemar bliver konge. 00:14:05**
At Valdemar overlever, giver fornyet opbakning blandt folk og han møder Svend i et nyt og afgørende slag. En fredelig løsning er udelukket. Svend bliver dræbt og med ét er Valdemar konge i hele Danmark.
- 09: Freden skabes. 00:15:27**
Danmark er fattigt og magtbalancen skrøbelig, da Valdemar erhverver sig kongetitlen. En alliance med kirken vil dog skabe ro og øget stabilitet, så Absalon indsættes som biskop i Roskilde ved Valdemars hjælp.
- 10: Livet i Danmark i 1100-tallet. 00:16:17**
Der er fred i Danmark og livet for bønder og arbejdere bedres. Skovområder ryddes, bønderne samarbejder og øger deres udbytte i landsbyerne og alliancen mellem konge og kirke er stærk. Nok inddriver de hver især skatter, men der bygges også mange nye kirker og klostre i landet. Det betyder, at munke fra hele Europa kommer til Danmark og med sig bringer de de nyeste teknologiske opfindelser og den nyeste viden indenfor lægekunst. Det bliver til gavn for alle. Befolkningen vokser, hvilket igen betyder nye landsbyer i Danmark og generel fremgang i landet.
- 11: Kirkens og troens indflydelse. 00:20:10**
Den større befolkning betyder, at både konge og kirke inddriver flere skatter. Samtidig har kristendommen stor indflydelse på dagliglivet i Danmark og der bliver opført flere tusinde kirker i landet på denne tid. Gamle trækirker falder og nye i sten skyder op.
- 12: De gode gerningers tid. 00:23:38**
I 1100-tallet er livet på jorden en forberedelse til det evige liv. For at undgå skærsilden må alle stræbe efter at gøre gode gerninger og at drage på korstog er det ypperste. I 1096 drager danske korsfarere på det første korstog, for at befri Jerusalem og Betlehem fra muslimerne og i løbet af 1100-tallet finder mange europæiske togter sted. For Valdemar og Absalon betyder korstogene egen frelse, anseelse hos paven og en mulighed for at stoppe Venderne.
- 13: Venderne. 00:25:05**
Venderne, et hedensk folk, der lever i Nordtyskland og tilbyder af guden Svantevit, har længe angrebet danske kyster og landsbyer. Valdemar og Absalon planlægger et korstog mod venderne og hvor de kommer frem, dræber de venderne eller tvinger dem til at abdicere til kristendommen.
I 1168 brænder de vendernes hedenske højborg Arkona og statuen af Svantevit ned og de vendiske områder bliver sogne under den danske kirke.
- 14: Valdemars død. 00:26:59**
I 1182 ligger Valdemar for døden. Der er fred i Danmark, kongen står stærkt i samfundet og der er stort set ingen politiske fjender. Også kirken har fået godt fodfæste med de mange kirkebyggerier og etablering af de nye klostre.
- 15: Saxo som kilde. 00:29:14**
I 20 år skriver den lærde præst, Saxo, danskernes historie fra den fjerne fortid til Valdemars død. Han nedfælder krøniker og fortællinger om det danske folk - et stolt og heroisk folk - og skaber derved en fælles historie for alle i landet. Det får afgørende betydning for danskernes følelse af at være ét folk, en nation.
Det er Absalon, der har bestilt og betalt arbejdet og det har uden tvivl farvet fortællingerne og sat Absalon og Valdemar i et særdeles godt lys. Som eneste kilde til tidens hændelser, kan Saxos troværdighed ikke præcist afgøres.
- 16: Ingeborg og Valdemar 00:33:27**
Danmarks stabilitet og magt kan styrkes yderligere ved at de rette politiske alliancer indgås. Valdemars datter, Ingeborg, bliver netop gift med den franske kong Filip 2. for at sikre tæt samarbejde med Frankrig, men allerede dagen efter brylluppet kræver kong Filip at ægteskabet annulleres og Ingeborg sendes i husarrest.
-

- 17: Valdemar Sejr og Dannebrog 00:38:30**
Valdemar den Stores søn, Valdemar bliver ny konge af Danmark og han indleder en række togter mod de baltiske områder. I 1219 er de nået til Estland, men er faldet i et baghold og er tæt på at tabe krigen. Da åbner himlen sig pludselig og et flag daler ned. - Krigslykken vender og danskerne sejrer.
- 18: Ingeborgs fangenskab. 00:41:36**
Kong Filip forsøger vedvarende at ophæve sit ægteskab med Ingeborg. Ingeborg indleder derfor brevudveksling med paven for at opnå hans støtte, og han lyser da også landet i interdikt i 1200. Men kong Filip holder fast og gifter sig med en ny kvinde og får en søn.
- 19: Henrik af Schwerin 00:44:42**
Den tyske greve Henrik af Schwerin kidnapper kong Valdemar og kræver 45000 mark sølv i løsepenge. Valdemar beder sine allierede om hjælp og også Ingeborg, som endelig er taget til nåde af kong Filip og kan kalde sig Dronning, kan nu hjælpe sin bror økonomisk. Efter 3 år i fangenskab rejser kong Valdemar til Danmark og bestræber sig på at bygge landet op indenfra.
- 20: Følelsesliv og skriftemål 00:47:49**
På denne tid fylder almindelige menneskers følelsesliv mere end nogensinde før. I kirken kan man blive gift af kærlighed og ikke bare af praktiske omstændigheder, men fra 1215 skal alle skrifte jævnligt og navnlig på det seksuelle område er der en del regler, danskerne skal overholde.
- 21: Byerne vokser 00:49:59**
I 11- og 1200-tallet opstår en række af vores byer og dermed også markeder, hvor bønder og borgere handler varer og afgrøder. Også udenlandske varer kommer til og danskerne får nu mulighed for at købe varer som silke, krydderier og ris.
- 22: Danmarks første regler og love. 00:51:54**
I 1200-tallet vokser de danske byer sig større og større og kong Valdemar kan indkræve flere og flere skatter. Med dem kan han nu i højere grad skabe et stærkt samfund med ro og orden, love og regler. De første love, landskabslovene, bliver nedskrevet i slutningen af 1100-tallet og de regulerer tidligere forestillinger om retfærdighed og rettigheder, proces og strafferet.
- 23: Jyske Lov 00:55:09**
I 1241 godkender kong Valdemar Jyske Lov og med den bliver kirkens indflydelse mærkbar for alle. Almindelige mennesker oplever nu en helt ny form for retfærdighed idet sager undersøges, vidner afhøres og sandheden findes, inden en dom afsiges. Der hersker fortsat tvivl om Jyske Lov var en landskabslov eller den første lov for det samlede rige.
- 24: Valdemar Sejrs død. 00:57:07**
Valdemar Sejr dør i 1241 og ligger begravet i Sct. Bendts Kirke i Ringsted ved siden af sin far, Valdemar den Store. - To markante konger, der i stor stil ændrede Danmark.
- 25: Afslutning 00:57:50**
Lars Mikkelsen afslutter ved et kig ind i næste periode og næste afsnit om den sene middelalder.

Links

Ideer til din undervisning
<https://cfu.kp.dk/fag/historie/>